

HUMANITAS. Pedagogika i Psychologia, ss. 207-217
ISSN 2956-3992

Oryginalny artykuł naukowy (original article)

Data wpływu/Received: 2.12.2022

Data recenzji/Accepted: 21.06.2023

Data publikacji/Published: 30.06.2023

Źródła finansowania publikacji: środki własne

DOI: 10.5604/01.3001.0053.7618

Authors' Contribution:

(A) Study Design (projekt badania)

(B) Data Collection (zbieranie danych)

(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)

(D) Data Interpretation (interpretacja danych)

(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)

(F) Literature Search (badania literaturowe)

Monika Garczarczyk¹, Emanuel Ferdyn², Ewelina Trojanowska-Szczok³, Paweł Dębski⁴

INTELIGENCJA EMOCJONALNA A POCZUCIE SENSU ŻYCIA U STUDENTÓW PRAWA I INFORMATYKI

WSTĘP

Problematyka sensu życia należy do najważniejszych zagadnień współczesnej psychologii, zwłaszcza jej humanistyczno-egzystencjalnego nurtu. Względem kierunków psychologicznej refleksji o człowieku są podejmowane analizy sensu życia, które wychodzą z założenia, że właściwa grafikacja tej potrzeby jest głównym

¹ ORCID: 0009-0009-9026-9292; Instytut Psychologii, Akademia Humanitas; monika_garczarczyk@vp.pl

² ORCID: 0000-0001-9197-019X; Instytut Psychologii, Akademia Humanitas; emanuel.ferdyn@gmail.com

³ ORCID: 0009-0000-7841-9619; Instytut Psychologii, Akademia Humanitas; trojanowskae6@gmail.com

⁴ ORCID: 0000-0001-5904-6407; Instytut Psychologii, Akademia Humanitas; Oddział Kliniczny Psychiatrii Katedry Psychiatrii, Wydział Nauk Medycznych w Zabrze, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach; pawel.debski@humanitas.edu.pl

źródłem motywacyjnym ludzkich zachowań (Obuchowski, 1972).

Podkreślane przez V. Frankla (1978) znaczenie sensu życia jest dzisiaj rozumiane jako pytanie o najwyższą wartość, natomiast odpowiedzi na nie są integralne z istotą człowieka, jak na przykład zdolność myślenia i tworzenia kultury. Pytanie o sens życia, które obejmuje poszukiwanie istoty i celu ludzkiej egzystencji, ludzkiego powołania, powodów podejmowania wysiłku życia i powodów, dla których stanowi jedno z zasadniczych pytań w różnych systemach filozoficznych i religijnych, próby odpowiedzi na nie mogą świadczyć o bogactwie humanistycznej wiedzy oraz refleksji nad życiem człowieka (Kozera-Mikuła, 2020).

Człowiek, transcendując siebie poprzez uznawany system wartości, nie powinien zatrzymywać się przed pytaniem o sens życia, lecz poszukiwać go w coraz pełniejszej formie. W przeciwnym razie dochodzi do wytworzenia się nerwicy noogennej, której głównym objawem jest egzystencjalna pustka. Człowiek posiadający wysokie poczucie sensu we własnym życiu w zasadniczy sposób potrafi określać swoje cele, jest otwarty na to, co niesie przyszłość. Wysoki sens daje człowiekowi poczucie pewności, zakorzenienie w życiu i szanse samoaktualizacji, dzięki czemu życie staje się bardziej atrakcyjne. Przeciwnie cechy charakteryzują osoby z niskim poczuciem sensu życia. Sensu życia nie da się szukać poza życiem, lecz w nim samym poprzez zrozumienie jego wymowy i odniesień do Nadsensu (Frankl, 1967-78). Potrzeba sensu życia jest ontogenetycznie późniejsza od potrzeb biologicznych, ale jest równie silna i często jawi się w krańcowych i dramatycznych sytuacjach, ponieważ człowiek pragnie żyć z poczuciem sensu, a nie za wszelką cenę (Różycka, 1979).

Sens życia nie jest człowiekowi dany raz na zawsze, będąc sprowadzany do danej konkretnej sytuacji czy wydarzenia, które wymuszają na nim poszukiwanie i odkrycie ich znaczenia. Sens życia z drugiej strony w określonych okolicznościach posiada charakter indywidualny, dzięki temu każdy może w nich odnaleźć swój własny specyficzny i wyjątkowy sens. Natura tego sensu ma obiektywny charakter, co sprawia, że nie można go nadać czy nawet wytworzyć, natomiast należy go odkryć (Frankl, 1978).

Wartości istnieją obiektywnie, nie będąc wytworem procesu psychicznego zachodzącego na poziomie poznawczym jednostki. Celem poszukiwania sensu życia jest zaangażowanie oraz wysiłek ze strony człowieka. Odnajdywanie sensu życia staje się niezbędnym warunkiem prawidłowego funkcjonowania. Poczucie sensu życia jest przydzielone każdemu człowiekowi w formie bardzo głębokiej satysfakcji, która jest konsekwencją jego zaangażowania się w świat wartości poprzez możliwość przekraczania własnych uwarunkowań w działaniu wspólnotowym, społecznym, w relacji „ja-Ty” (Popielski, 1996). Odkrycie sensu życia jest tak zwanym elementem *sine qua non* poczucia szczęścia (Frankl, 1977). Osiągnięcie szczęścia to skutek realizacji celów życiowych oraz dostrzegania sensu swojego życia. Badania potwierdzają kluczową rolę odkrywania sensu życia dla jakości życia oraz dobrostanu jednostek (Wnuk, 2008).

Pojęcie inteligencji emocjonalnej zostało wprowadzone w latach dziewięćdziesią-

tych XX wieku przez P. Saloveya i J. Mayera (Maczak, 2007). Według badaczy inteligencja emocjonalna uwzględnia umiejętność właściwej percepcji, oceny i wyrażania emocji, jest umiejętnością dostępu do uczuć, jak również jest zdolnością do wytwarzania ich w momentach, gdy mogą wspomagać myślenie, jest to również umiejętność rozumienia emocji i zrozumienia wiedzy emocjonalnej, a także umiejętność regulowania emocji tak, by wspomagać rozwój emocjonalny oraz intelektualny. Inteligencja emocjonalna związana jest ze zdolnością postrzegania, wyrażania, rozumienia oraz zarządzania emocjami. Aktualne badania wskazują, iż może ona chronić przed obciążeniami emocjonalnymi występującymi w wybranych zawodach (Bru-Luna i wsp., 2021). Według C. Nosala (1998) inteligencja emocjonalna łączy ze sobą dwie sfery funkcjonowania psychicznego człowieka: emocjonalną i intelektualną. Natomiast A. Maczak zaznacza, że od lat dziewięćdziesiątych obserwuje się bardzo intensywny rozwój prac związanych z problematyką kompetencji i zdolności emocjonalnych.

Powstają różne koncepcje związane z inteligencją emocjonalną. Jest ona rozumiana jako zbiór zdolności o charakterze poznawczym, który warunkuje właściwe przetwarzanie emocjonalnych informacji, z drugiej zaś strony jako zbiór cech osobowości (Bar-On, 2000). Powstała ogólna zgoda dotycząca tego, że inteligencja obejmuje cztery główne według hierarchii uporządkowane komponenty: dostrzeganie emocji u siebie i innych, wykorzystywanie emocji do ułatwiania myślenia, rozumienie emocji i regulowanie emocji (Joseph i Newman, 2010; MacCann i in., 2020; za: Carminati, 2021). Według D. Golemana (2007) inteligencję emocjonalną człowiek doskonali przez całe życie. Docenia wagę uczenia się zdolności emocjonalnych w okresie wczesnego dzieciństwa. D. Goleman mówi, że inteligencja emocjonalna jest konieczna do nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi, rozpoczynania rozmów, rozpoznawania, należytego reagowania na emocje innych, tworzy podstawową umiejętność przywódcy, niezbędna jest przy rozwiązywaniu konfliktów oraz prowadzeniu mediacji. Koncepcja inteligencji emocjonalnej P. Saloveya i J. Mayera wywodzi się z nurtu poznawczego. Jest to model zdolnościowy i opiera się wyłącznie na umiejętnościach intelektualnych, gdzie podstawą są emocje, rozpoznawanie ich u siebie i innych, kontrolowanie, prognozowanie, regulowanie czy też eksploatowanie do pobudzenia innych procesów. Chodzi tu o rzeczywiste zdolności związane z procesami poznawczymi, które dotyczą sfery emocjonalnej. Inteligencja emocjonalna jest elementem inteligencji ogólnej, wzbogacającym wiedzę o możliwościach człowieka (Taracha, 2010).

Obecnie w literaturze opisywane są dwa modele inteligencji emocjonalnej: 1) Model mieszany (popularny) – według koncepcji D. Golemana (1997) i koncepcji R. Bar-On (1997); 2) Model zdolności J. Mayera i P. Saloveya (model naukowy) (1999). W modelu mieszanym charakterystyczne jest dodanie w zakres pojęcia inteligencja emocjonalna cech osobowości, które nie są umiejętnościami umysłowymi. W modelu tym dość klarownie wskazuje się na dwie koncepcje interpretujące zjawisko inteligencji emocjonalnej. R. Bar-On (1997) na podstawie przeglądu i analizy psychologicznej literatury dotyczącej cech osobowości, które znajdują się u osób odnoszących sukcesy, wyróżnił pięć obszarów funk-

cjonowania: umiejętności intrapersonalne (emocjonalna samoświadomość, asertywność, samoobserwacja, samoaktualizacja, niezależność); umiejętności interpersonalne (interpersonalne relacje, społeczna odpowiedzialność, empatia); zdolności przystosowawcze (rozwiązywanie problemów, testowanie rzeczywistości, elastyczność); radzenie sobie ze stresem (tolerancja na stres, impulsywność, kontrola); ogólny nastrój (szczęście, optymizm).

Mieszany model inteligencji emocjonalnej zasugerował D. Goleman (1997, 1999). W modelu tym wyodrębniono pięć zasadniczych stref, składających się na inteligencję emocjonalną: znajomość swoich emocji (uznanie uczuć za występujące, kierowanie od czasu do czasu swoimi uczuciami); kierowanie emocjami (kierowanie emocjami, aby były właściwe, zdolność do uspokajania siebie, zdolność do pozbawiania się narastającego niepokoju, posępnoci, irytacji); motywowanie siebie (podporządkowanie emocji określonym celom, odraczanie gratyfikacji, ograniczanie impulsywności, gotowość do ulegania zmiennym nastrojom); rozpoznawanie cudzych emocji (świadomość empatyczna, dostrajanie do tego, co inni potrzebują lub chcą); podtrzymywanie relacji (biegłość w zarządzaniu emocjami u innych, łatwość interakcji z innymi). D. Goleman (1997) twierdzi, że inteligencja emocjonalna stanowi podstawę dla innych struktur w psychice jednostki i określa ją mianem charakteru. W modelu zdolności zakłada się, że inteligencja emocjonalna stanowi zbiór zdolności umysłowych człowieka, odnoszących się zarówno do sfery emocji, jak i intelektu. Model zdolności został zaproponowany przez P. Saloveya i J. Mayera (1990). Według autorów emocje są zorganizowanymi odpowiedziami organizmu człowieka, które przechodzącą przez granice wielu psychicznych subsystemów, zawierają elementy fizjologiczne, kognitywne, motywacyjne i doświadczeniowe. Według nich reakcja emocjonalna potencjalnie sprzyja wzbogacającym jednostkę doświadczeniom. Autorzy traktują pewnego rodzaju emocje jako współbrzmiające z procesem myślenia, a nie dezorganizujące go (Mayer, Salovey, 1999).

CEL PRACY

Celem pracy było zbadanie, czy występują związki w zakresie poczucia sensu życia i inteligencji emocjonalnej wśród studentów prawa i informatyki oraz czy występują różnice pomiędzy studentami tych kierunków.

MATERIAŁ

Badanie było w pełni anonimowe oraz dobrowolne, polegało na wypełnieniu kwestionariuszy psychologicznych oraz ankiety. W badaniu wzięło udział łącznie 171 osób dorosłych w średnim wieku $22,98 \pm 3,795$, wśród których znalazło się 70 kobiet i 101 mężczyzn, według kierunku studiowania odpowiedzi udzieliło 78 studentów prawa i 93 studentów informatyki. Badanie przeprowadzono w okresie lipiec 2020 – styczeń 2021.

Podstawowe dane z grupy socjodemograficznej zawiera tabela 1.

Tabela 1. Dane z grupy socjodemograficznej

Kategoria	N	%	Kategoria	N	%
Jaki kierunek studiujesz?			Czy jesteś w związku?		
Prawo	78	46	Tak, w małżeńskim	6	3,5
Informatyka	93	54	Tak, w nieformalnym	69	40,4
Płeć:			Nie, jestem wolny/a	96	56,1
Kobieta	70	40,9	Na którym jesteś semestrze?		
Mężczyzna	101	59,1	I	5	2,9
Wiek:			II	18	10,5
19	7	4,1	III	26	15,2
20	17	9,9	IV	28	16,4
21	35	20,5	V	17	9,9
22	33	19,3	VI	10	5,8
23	33	19,3	VII	15	8,8
24	21	12,3	VIII	10	5,8
25	10	5,8	IX	18	10,5
26	4	2,3	X	24	14,0
28	1	0,6	Czy pracujesz?		
29	1	0,6	Tak	88	51,5
30	3	1,8	Nie	83	48,5
31	1	0,6			
34	1	0,6			
37	2	1,2			
43	1	0,6			
50	1	0,6			
Miejsce zamieszkania:					
Wieś	47	27,5			
Miasto do 50 tys.	18	10,5			
Miasto od 50 tys. do 150 tys.	40	23,4			
Miasto od 150 tys. do 200 tys.	18	10,5			
Miasto powyżej 200 tys.	48	28,1			

Źródło: opracowanie własne.

METODY

W celu dokonania pomiaru poziomu inteligencji emocjonalnej oraz poczucia sensu życia wykorzystano uznane narzędzia psychologiczne charakteryzujące się pożądanymi właściwościami psychometrycznymi:

- Autorski kwestionariusz ankiety zawierał instrukcję oraz pytania dotyczące kierunku studiów, semestru studiów, płci, miejsca zamieszkania, statusu związku oraz sytuację zawodową.

- INTE Inteligencji Emocjonalnej służy do pomiaru inteligencji emocjonalnej, rozumianej jako zdolność do rozpoznawania, rozumienia i kontrolowania własnych oraz cudzych emocji, a także zdolność do efektywnego wykorzystywania emocji w kierowaniu własnym oraz cudzym działaniem. INTE składa się z 33 pozycji: 13 dotyczy spostrzegania, oceny i ekspresji emocji; 10 – regulacji emocji; 10 – wykorzystywania emocji w myśleniu i działaniu; badany ocenia w skali od 1 do 5 stopień, w jakim zdania odnoszą się do niego (od „zdecydowanie nie zgadzam się” do „zdecydowanie zgadzam się”). Współczynniki *alfa* Cronbacha dla prób normalizacyjnych zawierają się w granicach $\alpha = 0,82$ a $\alpha = 0,91$.

- Kwestionariusz MLQ mierzy deklarowany sens w życiu w perspektywie czasu teraźniejszego (obecność sensu w życiu, MLQ-Presence, MLQ-P) oraz w perspektywie czasu przyszłego. MLQ składa się z czynnikowych (strukturalnych, AMOS) podskal po 5 itemów ocenianych na 7-stopniowej skali: Skala MLQ-P (Presence) i skala MLQ-S (Search). Wyodrębnione skale mają wysoki wskaźnik wewnętrznej spójności, który wyniósł pomiędzy $\alpha = .82$ a $\alpha = .87$.

ANALIZA STATYSTYCZNA

Dane opracowano z wykorzystaniem programów komputerowych Excel oraz SPSS. Normalność rozkładów szacowano oceniając skośność. Skośność nie przekraczała wartości bezwzględnej 2, w związku z czym rozkłady zmiennych uznano za zbliżone do rozkładu normalnego. Do oceny związków między zmiennymi zastosowano współczynnik korelacji *r*-Pearsona. Do oceny istotności różnic wykorzystano test *t*-Studenta. Jako poziom istotności statystycznej przyjęto $\alpha < 0,05$.

WYNIKI

Wykazano silne dodatnie korelacje obecnie odczuwanego sensu życia (MLQ obecny sens) z INTE wspomaganie myślenia i działania ($r = 0,64$; $p < 0,001$) i INTE wynikiem ogólnym ($r = 0,57$; $p < 0,001$) oraz umiarkowaną dodatnią korelację z INTE rozpoznawaniem emocji ($r = 0,39$; $p < 0,001$) wśród wszystkich badanych

studentów. MLQ poszukiwaniem sensu jest skorelowane ujemnie z obecnością sensu życia ($r = -0,32$; $p < 0,001$). MLQ poszukiwanie sensu nie koreluje z INTE wspomaganie myślenia i działania, ale koreluje słabo, ujemnie z INTE rozpoznawaniem emocji ($r = -0,17$; $p < 0,05$) oraz z INTE wynikiem ogólnym ($r = -0,15$; $p < 0,05$) (tabela 2). Wykazano różnicę pomiędzy studentami prawa i informatyki w poziomie INTE wspomaganie myślenia i działania ($t = 2,35$, $p = 0,02$), INTE rozpoznawanie emocji ($t = 2,28$, $p = 0,02$), INTE wynik ogólny ($t = 2,74$, $p = 0,01$), oraz w poziomie MLQ obecny sens ($t = 2,53$, $p < 0,01$). Wyższe wyniki w zakresie wymienionych zmiennych mieli studenci prawa. Badani studenci prawa i informatyki nie różnili się natomiast poziomem poszukiwania sensu ($t = 0,52$, $p = 0,60$) (tabela 3).

Tabela 2. Korelacje pomiędzy badanymi zmiennymi wśród studentów (N = 171)

	1	2	3	4	5
1. INTE wspomaganie myślenia i działania	-				
2. INTE rozpoznawanie emocji	0,64***	-			
3. INTE wynik ogólny	0,90***	0,88***	-		
4. MLQ obecny sens	0,61***	0,39***	0,57***	-	
5. MLQ poszukiwanie sensu	-0,07	-0,17*	-0,15*	-0,32***	-

* $p < 0,05$. ** $p < 0,01$. *** $p < 0,001$.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Analiza różnic pomiędzy studentami prawa i informatyki w poziomie badanych zmiennych

Zmienne	Grupa	N	M	SD	SE	t	df	p	d
INTE wspomaganie myślenia i działania	Prawo	78	60,756	9.018	1.021		169	0,02	0,36
	Informatyka	93	57,301	9.982	1.035				
INTE rozpoznawanie emocji	Prawo	78	43.538	9.333	1.057	2,28	169	0,02	0,35
	Informatyka	93	40.237	9.530	0.988				
INTE wynik ogólny	Prawo	78	122.487	19.105	2.163	2,74	169	0,007	0,42
	Informatyka	93	114.280	19.873	2.061				

MLQ obecny sens	Prawo	78	23.346	8.202	0.929	2,53	169	0,01	0,39
	Informatyka	93	20.140	8.280	0.859				
MLQ poszuki- wanie sensu	Prawo	78	22.910	6.981	0.790	0,52	169	0,60	0,08
	Informatyka	93	22.344	7.165	0.743				

d – *d* Cohena – współczynnik siły efektu

Źródło: opracowanie własne.

DYSKUSJA

W przeprowadzonym badaniu zaobserwowano, że wśród studentów kierunków prawo i informatyka występują pozytywne korelacje pomiędzy obecnym poczuciem sensu a inteligencją emocjonalną oraz jej składnikami. Zaobserwowano również słabe, choć istotne statystycznie, ujemne związki pomiędzy poszukiwaniem sensu życia a inteligencją emocjonalną. Oznaczać to może, że u studentów zdolności w zakresie inteligencji emocjonalnej, czyli dojrzałej umiejętności rozpoznawania, rozumienia i reagowania na stany emocjonalne innych oraz własne, może wiązać się z odczuwaniem sensu życia. Inteligencja emocjonalna może zatem stanowić istotny czynnik w zakresie prozdrowotnych właściwości psychologicznych. Potwierdzają to inne badania, pozytywnie wiążące inteligencję emocjonalną między innymi z samooceną i satysfakcją z życia (Rey i in., 2011), prężnością psychiczną (McCarthy i in., 2020), a także optymizmem (Kumcagiz i in., 2011).

W przedstawionym badaniu zaobserwowano również, iż studenci prawa prezentują wyższe nasilenie inteligencji emocjonalnej w stosunku do studentów informatyki. Wykonywanie zawodu prawnika wymaga wysokich kwalifikacji w zakresie umiejętności nawiązywania relacji interpersonalnych. Ponadto w programach studiów dla kierunku prawo przewidziane są przedmioty z zakresu nauk społecznych. Praca informatyka może wiązać się natomiast z mniejszą potrzebą wchodzenia w kontakt interpersonalny, przez co taki kierunek studiów może być wybierany przez osoby prezentujące mniejsze zainteresowanie pracą z ludźmi. Studenci kierunku prawo mogą mieć zatem osobowościowo uwarunkowane zdolności w zakresie inteligencji emocjonalnej i kontaktu interpersonalnego, które dodatkowo są rozwijane w trakcie studiów. Umiejętność rozpoznawania i adekwatnego reagowania na stany emocjonalne innych ludzi może być bowiem jedną z kluczowych kompetencji w zawodach prawniczych. Jak wykazują badania, inteligencja emocjonalna odgrywa istotną rolę w kontaktach z klientami (Abramowicz, 2019). Ponadto umiejętność kierowania emocjami i rozumienia ich stanowi rodzaj inteligencji strategicznej (Jaworska i Matczak, 2009), która może być pomocna w kształtowaniu

kontaktów z innymi ludźmi, co wydaje się szczególnie istotne w zawodach prawniczych. Umiejętności takie jak inteligencja emocjonalna, samokontrola i samoakceptacja mogą współtworzyć obszar empatii, który jest ważnym obszarem w pracy opartej na relacjach z ludźmi.

Podsumowując, można stwierdzić, iż inteligencja emocjonalna może stanowić ważny, rozwojowy czynnik w odniesieniu do posiadania sensu życia wśród studentów. Studenci różnych kierunków mogą natomiast prezentować odmienne nasilenie umiejętności w zakresie inteligencji emocjonalnej, co może wynikać z cech indywidualnych studentów konkretnych kierunków oraz może wiązać się także z charakterem studiów i przyszłej pracy zawodowej. Wydaje się, iż ze względu na rozwojowy i prozdrowotny charakter inteligencji emocjonalnej wiedza o tym konstrukcie psychologicznym powinna być upowszechniana m.in. w ramach edukacji wyższej.

Ograniczenia pracy

Jednym z ograniczeń niniejszej pracy jest ograniczona liczebnościowo grupa badana. W związku z tym wyniki przedstawionych badań powinny być traktowane z ostrożnością, a zaobserwowane tendencje wymagają dalszych eksploracji. Ze względu na ograniczoną liczbę badanych nie przeprowadzono analiz porównawczych biorących pod uwagę zmienne socjodemograficzne, co powinno być uzupełnione w ramach dalszych badań.

WNIOSKI

1. Inteligencja emocjonalna wśród studentów prawa i informatyki wiąże się pozytywnie z poczuciem sensu życia.
2. Wyższe nasilenie inteligencji emocjonalnej prezentują studenci prawa niż studenci informatyki.
3. Wiedza o inteligencji emocjonalnej, jako o czynniku rozwojowym i prozdrowotnym, powinna być upowszechniana w ramach studiów wyższych.

Bibliografia

- Abramowicz, K. (2019). Kultura komunikacji. *Marketing w Praktyce*, 11: 62-63.
- Bru-Luna, L.M., Martı́-Vilar, M., Merino-Soto, C., Cervera-Santiago, J.L. (2021). Emotional Intelligence Measures: A Systematic Review. *Healthcare*, 9(12): 1696.
- Carminati, L. (2021). Emotions, Emotion Management and Emotional Intelligence in the Workplace: Healthcare Professionals' Experience in Emotionally – Charged Situations. *Frontiers in Sociology*, 6: 640384.

- Frankl, V. (1998). *Homo patiens*. PAX, Warszawa.
- Frankl, V. (1977). *Paradoksy szczęścia*. *Życie i Myśl*, 1: 33-45.
- Frankl, V. (1978). *Psychoterapia dla każdego*. PAX, Warszawa.
- Jankowska, M., Ryś, M. (2011). Inteligencja emocjonalna a relacje w związkach małżeńskich. *Fides et ratio*, 3(7): 65.
- Juda, E. (2017). Psychologiczne koncepcje inteligencji emocjonalnej. *Publikacje edukacyjne*, Numer: 33777.
- Kossakowska, M., Kwiatek, P., Stefaniak, T. (2013). Sens w życiu. Polska wersja kwestionariusza MLQ (Meaning in Life Questionnaire). *Psychologia Jakości Życia*, 12(2): 111-131.
- Kozera-Mizera, P. (2020). Sens życia – analiza pojęcia w świetle nauk humanistycznych. Akademia Ignatianum w Krakowie. *Psychologia Rozwojowa*, 25(2): 9-28.
- Kumcagiz, H., Celik, C.S., Yilmaz, M., Eren, Z. (2011). The effects of emotional intelligence on optimism of university students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 30: 973-977.
- Makselon, J. ks. (1983). Poczucie sensu życia a postawa wobec śmierci. *Analecta Cracoviensia XV*.
- McCarthy, S.A., Ford, T.C., Lomas, J.E., Con Stough, C. (2020). Subclinical autistic traits mediate the relationship between emotional intelligence and resiliency in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 158: 109845.
- Matczak, A., Jaworowska, A. (2009). *Popularny Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej PKIE*. Pracownia Testów Psychologicznych, Warszawa.
- Obuchowski, K. (1983). *Psychologia dążeń ludzkich*. PWN, Warszawa.
- Oleś, P. (1989). *Wartościowanie a osobowość: psychologiczne badania empiryczne*. KUL, Lublin.
- Popielski, K. (1996). Wartości i ich znaczenie w życiu ludzi. W: K. Popielski (red.), *Człowiek – wartości – sens. Studia z psychologii egzystencji: logoteoria i nooteoria, logoterapia i nooterapia* (s. 61-76). KUL, Lublin.
- Rey, L., Extremera, N., Pena, M. (2011). Perceived Emotional Intelligence, Self-Esteem and Life Satisfaction in Adolescents. *Psychosocial Intervention*, 20(2): 227-234.
- Różycka, J. (1979). *Neurotyzm w aspekcie psychologicznym na podstawie badań empirycznych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Sadowska, M., Brachowicz, M. (2008). Struktura inteligencji emocjonalnej. W: P. Francus, W. Otrębski (red.), *Studia z psychologii w KUL*. Tom 15 (s. 65-79). KUL, Lublin.
- Sanchez-Gomez, M., Bresó, E. (2020). In Pursuit of Work Performance: Testing the Contribution of Emotional Intelligence and Burnout. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17: 5373.
- Wnuk, M. (2008). Porównanie egzystencjalnych oraz religijno- duchowych aspektów funkcjonowania studentów i osób uzależnionych od alkoholu. *Roczniki Psychologiczne*, 11(2).
- Wnuk, M., Marcinkowski J. (2010). Rola wartości dla poczucia sensu życia oraz satysfakcji z życia studentów. Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Katedra Medycyny Społecznej, Zakład Higieny. *Probl Hig Epidemiol*, 91(3): 458-462.

INTELEGENCJA EMOCJONALNA A POCZUCIE SENSU ŻYCIA U STUDENTÓW PRAWA I INFORMATYKI

Streszczenie: Cel: Celem pracy było zbadanie i sprawdzenie, czy występują związki i różnice pomiędzy poczuciem sensu życia a inteligencją emocjonalną u studentów prawa i informatyki. **Materiał:** W badaniu wzięło udział 171 osób, w tym 78 studentów prawa i 93 studentów informatyki. Średni wiek studentów wynosił $22,98 \pm 3,795$.

Metody: Posłużyliśmy się dwoma kwestionariuszami INTE do mierzenia inteligencji emocjonalnej oraz MLQ, który mierzy poczucie sensu życia.

Wyniki: Inteligencja emocjonalna istotnie i pozytywnie koreluje z poczuciem sensu życia u studentów. Wykazano różnicę pomiędzy studentami prawa i informatyki w poziomie INTE wspomaganie myślenia i działania ($t = 2,35, p = 0,02$), INTE rozpoznawanie emocji ($t = 2,28, p = 0,02$), INTE wynik ogólny ($t = 2,74, p = 0,01$), oraz w poziomie MLQ obecny sens ($t = 2,53, p < 0,01$). Wyższe wyniki w poziomie wymienionych zmiennych mieli studenci prawa. Badani studenci prawa i informatyki nie różnili się natomiast poziomem poszukiwania sensu życia ($t = 0,52, p = 0,60$).

Wnioski: W zakresie inteligencji emocjonalnej oraz poczucia sensu życia wyższe nasilenie tych cech odnotowano u studentów prawa.

Słowa kluczowe: inteligencja emocjonalna, poczucie sensu życia, prawo, informatyka, student

EMOTIONAL INTELLIGENCE AND THE SENSE OF MEANING IN LIFE IN LAW AND COMPUTER SCIENCE STUDENTS

Abstract: Objective: The aim of the study was to investigate and verify whether there are connections and differences between the sense of meaning in life and emotional intelligence among law and computer science students.

Material: 171 people took part in the study, including 78 law students and 93 IT students. The average age of the students was 22.98 ± 3.795 .

Methods: We used two INTE questionnaires measuring emotional intelligence and MLQ which measure meaning of life.

Results: Emotional intelligence significantly and positively correlates with the sense of life in students. There was a difference between law and computer science students in the INTE level supporting thinking and acting ($t = 2,35, p = 0,02$), INTE emotional recognition ($t = 2,28, p = 0,02$), INTE total score ($t = 2,74, p = 0,01$), and in the MLQ level, the current sense ($t = 2,53, p < 0,01$). Law students had higher scores for the above – mentioned variables. The surveyed law and IT students did not differ in the level of searching for meaning ($t = 0,52, p = 0,60$).

Conclusions: In terms of emotional intelligence and the sense of meaning in life, between law and computer science students, higher intensity of these features was noted in law students.

Keywords: emotional intelligence, meaning of life, law, information technology, student